

Sygn. akt IV CZ 2/15

POSTANOWIENIE

Dnia 15 kwietnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący)

SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w G.
przeciwko M.S. i B. S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 15 kwietnia 2015 r.,

zażalenia pozwanych

na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 24 listopada 2014 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i w tym zakresie przekazuje
sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 24 listopada 2014 roku Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną pozwanych M. S. i B. S. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 18 listopada 2013 r. w sprawie z powództwa Niestandardowy Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w G. o zapłatę. W uzasadnieniu postanowienia Sąd wskazał, że wniosek pozwanych o zwolnienie ich od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej został uwzględniony częściowo przez zwolnienie ich od obowiązku uiszczenia opłaty ponad kwotę 5 000 złotych, w pozostałej części podlegał zaś oddaleniu. Opłata w kwocie 5 000 złotych nie została uiszczona przez pozwanych, co uzasadniało odrzucenie skargi kasacyjnej jako nieopłaconej.

W zażaleniu na to postanowienie pozwani zarzucili naruszenie art. 102 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 112 ust. 3 wskazanej wyżej ustawy. Wnieśli także o skontrolowanie, na podstawie art. 380 k.p.c., postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 29 października 2014 roku w zakresie odmawiającym zwolnienia skarżących także od opłaty sądowej w kwocie 5 000 złotych, które nie podlegało zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Skarżący podnieśli, że nie byli w stanie uiścić opłaty sądowej od skargi kasacyjnej w kwocie 5 000 złotych z uwagi na ich bardzo trudną sytuację przedstawioną w oświadczeniu o stanie rodzinnym, majątkowym, dochodach i źródłach utrzymania, uniemożliwiającą poniesienie jakichkolwiek kosztów sądowych. W tej sytuacji uzasadniony był ich wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych w całości. Powołując się na powyższe zarzuty skarżący wnieśli o uchylenie zaskarżonych postanowień i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu postanowienia z dnia 29 października 2014 roku rozstrzygającego wniosek pozwanych o zwolnienie ich od kosztów sądowych Sąd Apelacyjny wskazał, że charakter skargi kasacyjnej stanowiącej nadzwyczajny środek prawny przysługujący od prawomocnych orzeczeń Sądu drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie, powinien wpływać na ocenę zasadności wniosku strony o zwolnienie jej od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym.

O ile bowiem ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów sądowych w przypadku zwolnienia strony od kosztów w dwuinstancyjnym postępowaniu przed sądami powszechnymi znajduje, w ocenie Sądu Apelacyjnego, uzasadnienie w art. 178 Konstytucji, o tyle rozszerzenie tego obowiązku Skarbu Państwa na postępowanie kasacyjne nie jest uzasadnione. Strona kontestująca prawomocne osądzenie jej sprawy powinna być, zdaniem Sądu, w większym stopniu obciążona ryzykiem poniesienia kosztów postępowania wywołanych wniesieniem przez nią nadzwyczajnego środka odwoławczego niż w postępowaniu dwuinstancyjnym zagwarantowanym w Konstytucji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie wniosku strony o zwolnienie od kosztów sądowych jest niezaskarżalne. W sytuacji, w której nieopłacenie skargi skutkowało jej odrzuceniem, Sąd Najwyższy, w ramach postępowania wywołanego zażaleniem strony na odrzucenie skargi, kontroluje także, na wniosek strony zgłoszony na podstawie art. 380 k.p.c., postanowienie sądu drugiej instancji rozstrzygające wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 marca 2000 r. sygn. akt I CZ 259/99 niepubl., z dnia 17 stycznia 2003 r. I CZ 193/02, niepubl., z dnia 29 kwietnia 2003 r. V CZ 45/03, niepubl., z dnia 28 kwietnia 2004 r. III CZ 22/04 nie publ. oraz z dnia 19 listopada 2009 r., IV CZ 75/09, niepubl.).

W rozpatrywanej sprawie Sąd Apelacyjny odmówił zwolnienia pozwanych od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej ponad 5 000 złotych wskazując na uzależnienie sposobu rozstrzygnięcia wniosku strony o zwolnienie od kosztów sądowych od etapu postępowania, na którym znajduje się sprawa oraz od rodzaju i charakteru składanego przez stronę środka odwoławczego. Wywody te nie mogą być jednak zaaprobowane; nie znajdują oparcia ani w przepisach ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst. Dz. U. z 2010 r., nr 90, poz. 594 ze zm.) ani w poglądach judykatury i piśmiennictwa. Stosownie do art. 102 ust. 1 u.k.s.c, zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny.

Pozwani dołączyli do wniosku oświadczenie obejmujące szczegółowe dane o ich stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania. W świetle przytoczonego przepisu Sąd Apelacyjny powinien był ocenić na podstawie tego oświadczenie i ewentualnie innych danych znajdujących się w aktach sprawy, czy pozwani są w stanie ponieść jakąkolwiek opłatę sądową od skargi kasacyjnej, czego Sąd nie uczynił. Przeprowadzona na podstawie art. 380 k.p.c., kontrola postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 29 października 2014 roku, które miało zasadniczy wpływ na odrzucenie skargi kasacyjnej pozwanych, prowadzi zatem do wniosku, że Sąd naruszył art. 102 ust. 1 u.k.s.c. z uwagi na zastosowanie do oceny tego wniosku kryteriów nie wskazanych w przytoczonej ustawie. Zażalenie pozwanych jest więc uzasadnione, stąd orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.).